

Yüksek Seçim Kurulu

Seçim ifadesi, Türkler açısından geçmişi yüz kırk yedi yıl öncesine kadar giden bir kavramdır. Osmanlı Devleti'nde Meşrutiyet ile başlayan yeni rejimin getirisi olan Kanun-i Esasi'yi hazırlamakla Mithat Paşa başkanlığında yirmi dört ile otuz yedi arasında üyeden oluşan komisyon, alt komisyonlar halinde çalışarak seçimlerin yapılması noktasında Meclis-i Umumi azâlarının seçim ile belirlenmesi hususunda da görevlendirilmiştir. Kanun-i Esasi'nin hazırlanma süreci uzun olacağından evvela seçimlerin yapılması zorunlu hale gelmiştir. Seçimlerin verimli ve eksiksiz yapılabilmesi adına usul ve esasların belirlenmesi gerektiğinden “kanun hükmünde kararname” niteliğinde geçici yasa çalışmaları başlatılmıştır. Talimat, beyanname veya kararname de denilebilecek özellikteki alt yasal düzenleme, 29 Ekim 1876'da padişah tarafından onaylanarak 5 Kasım 1876'da yayınlanmıştır. “Meclis-i Umuminin Suret-i İntihabına ve Tayinine Dair Ta'limat-ı Muvakkate” adını alan ilk seçim talimatının bir nüvesi olarak seçim bölgelerinin ve seçilecek adayların sayılarının belirlenmesi için de “Meclis-i Mebusan için Dersaadet ve Vilayetlerden İntihab Olunacak Azanın Adetini Gösteren Cedvel” adıyla bir başka belge daha talimatnameye iliştilmiştir. Böylece seçimlerin yapılması ve denetlenmesi vazifesi, seçim kurulları aracılığıyla icra edilmiştir. Bu bağlamda devlet bünyesinde şehir, kasaba ve taşrada düzenlenecek seçimlerde en alttaki birimlere kadar kurullar oluşturulmaya gayret edilmiştir.

Buna göre seçimlerde vekil sayısı 80 Müslim, 50 Gayrimüslim olmak üzere 130 vekil belirlenmiştir. Talimât-ı Muvakkate'de yer alan hükümler doğrultusunda bütün ülke içerisinde yeniden seçimlerin yapılması zaman açısından mümkün olmadığından vilâyet ve kazalardaki İdare Meclisi üyelerinin sürecin öncesinde buldukları yörelerin halkı tarafından seçilmiş olmaları sebebi ile ikinci seçmen statüsünde kabul edilmişlerdir. Meclis-i Mebusan üyelerinin adı geçen bu mahalli idare üyeleri tarafından seçilmiş olması hükmü gereğince taşradaki seçim işlemlerinin bu senelik bahsi geçen esaslar doğrultusunda vilâyet, livâ ile kazalardaki İdare Meclislerinin üyelerince yapılması karara bağlanmıştır. Bu sayede taşralarda iki dereceli seçim uygulanmış ve böylece vekillerin halk tarafından seçildiği ilkesi kabul edilmiştir.

Bu duruma emsal olması bakımından değerlendirildiğinde, taşrada vali başkanlığında şehrin ileri gelen kanaat önderleri, uleması dahil en fazla 15 kişiden mürekkep birimler oluşturulmuştur. İdari meclis üyelerinin önceden halkoyu ile seçilmiş olmaları, onların iki seçmen sayılmalarının da yolunu açmıştır. Talimât-ı Muvakkate'de seçilme yaşı 25 olarak tespit edilmişken seçmen olmanın esaslarından birisi de emlâk sahibi olmaya bağlanmıştır. Osmanlı Devleti'nde yapılacak seçimlere ilişkin kurallar belirlenirken “İstanbul ve Mülhakâtı” ifadesi tercih edilmiştir. Söz konusu seçimlerin İstanbul'da daha geniş katılımlı olması hasebiyle 18'i içeride, 2'si dışarda olmak üzere 20 seçim dairesine ayrılması, bunun için 20 “intisap dairesi” ve her dairenin ileri gelenlerinden oluşan “intisap komisyonları” kurulması karara bağlanmıştır. Bununla birlikte İntisap Dairesi'nden belirlenen iki vekilin, devletin belirlediği seçim yerinde üye tercihi yaparak dönemin hükümeti (Şurâ-yı Devlet) tarafından incelenen evraka göre “oy çokluğu”na uygun seçilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca şehre 5 Müslim ve 5 Gayrimüslim olmak üzere toplamda 10 vekil belirlenmesi ve şehrin her mahallesinin muhtarının en az bir yıl, İstanbul'da ikâmet eden seçmenler için defter düzenlemesi kuralı da kabul edilmiştir.

II. Meşrutiyet döneminde kabul edilen İntihab-ı Mebusan Kanunu'na göre devlet içerisinde seçim işlerinin yürütülebilmesi amacıyla “Heyet-i Teftişîye” ve “Heyet-i İntihabiye” kurulları teşekkül ettirilmiştir. Teftiş Kurulu, seçim yöresi için kazanın belediye başkanının öncülüğünde belediye ve idare meclisi azaları ile birlikte kazanın büyüklüğü oranında dört ile on üyeden oluşurken diğer kurul, kazanın seçim kurul memurunun başkanlığında papaz,

haham, imam, nahiyenin meclis başkanı ve meclis üyelerinden oluşturulmuştur. Heyet-i İnhibatiye, birinci dereceden seçmenin oy işlemlerini yürütürken teftiş heyeti, ikinci dereceden seçmen işleri, tutanakların hazırlanması, sandık başı görevleri ile seçmen ve seçilecek mebus sayılarının tespiti, mazbataların hazırlanması ve devamında mazbataların tesliminde görev yapmıştır.

Osmanlı Devleti'ndeki seçim mevzuatına göre yapılması planlanan seçimlerin yönetimi ile denetimi adına bir de kurullar oluşturulmuştur. Günümüz seçim yönetimiyle karşılaştırıldığında Yüksek Seçim Kurulu ile Meclis-i Mebusan, İlçe Seçim Kurulları ile Heyet-i Teftişye, Sandık Kurulları ile Heyet-i İntihabiye işleyiş bakımından birbirlerine benzemektedir. Çünkü TBMM'nin kurulmasının ardından yapılan seçimlerde mevzuat olarak 1908 tarihli "İntihab-ı Mebusan Kanun-ı Muvakkatı" kullanılmıştır. Ancak bu kanun ihtiyacı karşılayamadığından geçici kanun, 4320 sayılı Mebus Seçimi Kanunu'nun yayınlandığı 14.12.1942 tarihine kadar yürürlükte kalmıştır. 4320 sayılı Mebus Seçim Kanunu'nda seçim işlerini, il ve ilçelerde yer alan "teftiş heyetleri" ve diğer beldelerde de "seçim heyetleri" adıyla teşekkül ettirilen kurulların yerine getirmesi ilkesi benimsenmiştir. Ayrıca köy ile mahallelerin bağlı oldukları il veya ilçe merkezlerinde mevcut belediye başkanının yönetiminde il merkezine bağlı ilçelerin büyüklüğü oranında üye sayıları 4-10 aralığında teftiş kurulu heyetleri oluşturulmuştur. Bu heyetlerin üyeleri, il merkezlerinde il daimi encümeni, belediye meclisinde kendi aralarından seçilen, ilçelerde de belediye meclisinin üyeleri arasından seçilenlerden oluşmuştur. Bu haliyle de söz edilen kanun, "Mebusan İntisap" kanunundan pek farklı değildir. Ancak 06.06.1946 tarihinde yürürlüğe giren 4918 sayılı kanunla tek dereceli seçim sistemi ilk defa yürürlüğe girmiştir. Kurul ve komisyonların teşekkülünde 1942 yılı esasları, 1946 yılı kararlarında da geçerliliğini sürdürmüştür. Bu değişimin temelinde ülkenin kendine özgü siyasi, sosyal, kültürel bazı dinamiklerinin tesiri, toplumun ihtiyacı, beklentileri, dünya milletlerine uyum arzusu gibi durumlar etkili olmuştur. Seçimler zaten teorik kalıplardan ziyade uygulamalar neticesinde elde edilen sonuçlardır.

Bununla birlikte 1948'de yine sözü edilen değişim ihtiyacından TBMM kararı ile 5258 sayılı kanun çıkarılmış ve ilk defa "gizli oy, açık tasnif" usulü getirilmiştir. Böylece dönemin iktidarı "seçim güvenliği" hususunda oldukça önemli bir sorunu ortadan kaldırdığı iddiasında da bulunmuştur. Bununla bağlantılı olarak âdil bir seçim kanununun hazırlanması maksadıyla mevcut hükümet, seçimlerde hâkimlere idari görev verme konusunu da ele alarak 11 kişiden oluşan bir "İlmi Heyet" kurulmasını desteklemiştir. Bu sayede bilimin, tecrübesinden, tarafsızlığından faydalanmayı da amaçlamıştır. Bunun yanı sıra ilmi heyet, hazırladığı raporda; mevcut hükûmete İngiltere örneğinden hareketle milletvekili tutanaklarının da iptali veya tasdikinin yine meclis tarafından yapılmasının ardından meclise sunulması görevinin Yüksek Seçim Kurulu'na verilmesi yönünde bir görüş bildirmiş, tüm bunların haricinde seçimlerin yargı güvencesine alınması hususunu da raporuna taşıyarak hâkimlere "denetim yetkisi" verilmesini önermiştir. İlim heyetinin sözü edilen çalışmasındaki esaslar doğrultusunda Türk demokrasi tarihinin önemli mihenk taşlarından birisi olarak yürürlüğe giren 5545 sayılı kanun ile Yüksek Seçim Kurulu, 7 Şubat 1950 de Türk hukuk tarihindeki yerini almıştır.

16 Şubat 1950 tarihli ve yine 5545 sayılı "Milletvekilleri Seçimi Kanunu" nun 57. maddesi uyarınca "*Türkiye'de seçim işleri bir seçim kurulunca idare olunacaktır.*" ifadesi seçim işlemlerinin takip merciini belirlerken aynı kanunun 58. maddesi ile de "*Ankara'da bir Yüksek Seçim Kurulu*" tarafından belirlenecek her seçim çevresinde bir "*il seçim kurulu*", her ilçede bir "*ilçe seçim kurulu*" ve seçim bölgelerinde olan her sandığın başında bir "*sandık kurulu*" bulunmasına da karar vermiştir. Söz konusu kanunun 59. maddesi gereği ilk defa seçimlerin tüm organlarıyla birlikte hâkim denetiminde yapılması ilkesi benimsenirken yine sözü edilen kanunun 123. maddesinde; Yüksek Seçim Kurulu'nun

görev ve yetkileri belirlenmiş, il seçim kurullarının teşekkülü, kurulun işlem ve kararlarına yapılacak itirazların incelenerek kesin karara varılması hususunda yetkili kılınması konusu, TBMM’de yapılan görüşmelerin ardından Resmi Gazete’de 21 Şubat 1950 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yüksek Seçim Kurulu, anayasa ve bunun ile bağlantılı muhtelif zamanlarda Resmî Gazete’de yayınlanan seçim kanun değişiklikleri ile günümüzdeki yapısına kavuşmuştur. İlk aşamada 16 Şubat 1950 tarihinde kabul edilen 5545 sayılı Kanun’un 120. maddesine göre Yüksek Seçim Kurulu bir başkan ve altı üyeden oluşurken dört de yedek üye görevlendirilmiştir. Kurul üyelerinin altısı Yargıtay, beşi [Danıştay](#) Genel Kurulları’nın mensupları arasından seçilirken, bu üyeler de kendi aralarından yine bir başkan ve bir başkanvekili seçmiştir. Ayrıca Yargıtay ve [Danıştay](#)’dan gelen üyelerin arasından seçilen ikişer üye, kura ile yedek üyeliğe ayrılmıştır. Söz konusu kanunun yine 120. maddesinde; 17 Şubat 1954 tarih ve 6742 sayılı kanun uyarınca bir düzenlemeye gidilerek Seçim Kurulu bir başkan ve on üyenin bir araya gelmesinden teşekkül ettirilmiştir. Buna göre Yargıtay Birinci Başkanı, Yüksek Seçim Kurulu’nun başkanı olurken kurulun diğer üyeliklerine Yargıtay ve [Danıştay](#) Genel Kurulları’nın mensupları arasından beş asil ve üç yedek üye kura usulüyle belirlenmiştir. Başkan ve yardımcısının kuraya dâhil edilemeyeceği hükmü aynı kanundaki yerini almıştır.

Seçimlere ilişkin esas hükümler düzenlenirken 26 Nisan 1961 tarihinde kabul edilen 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un yukarıda söz edilen ilk hâli kabul edilerek kurulun üye yapısı ve üyelerin seçimi konusunda 158 sayılı kanun korunmuştur. 1961 Anayasası’nın TBMM’de kabulüyle Yüksek Seçim Kurulu, anayasal bir kimlik kazanmış ve söz konusu anayasanın 75. maddesinde yer alan hükme göre de kurul, yedi asil ve dört yedek üyeden oluşturulmuştur. Kurul üyelerinin seçiminde yine yukarıda belirtilen ilkeler geçerliliğini korumuştur.

1982 Anayasası’nın 79. maddesinde ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un 11’inci maddesinde Yüksek Seçim Kurulu’nun kuruluşuna ilişkin düzenleme yer almıştır. Buna göre kurulun yedi asil ve dört yedek üyeden oluşması esası kabul edilmiştir. Kurulun görev süresi dolan üyesinin talebi doğrultusunda yeniden seçilebilmesi imkân dâhilindedir. Fakat görevi bırakacaksa yeni üye seçilinceye kadar görevine devam etmekle yükümlü tutulmuştur. Ayrıca kurul mensuplarının, Yargıtay ve [Danıştay](#) Genel Kurulları’nın kendi üyeleri arasından üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyu ile belirlenmesi esası kabul edilmiştir. Bununla birlikte başkanın, geldiği devlet kurumundan izinli sayılıp özlük haklarından yararlanması ilkesi benimsenmiştir. Yüksek Seçim Kurulu’nda başkan ve vekilinin görevi bırakması durumunda boşalan yer için yeniden seçim yapılması, başkan ve vekilin de seçilen yeni üyelerin yerini alması karara bağlanmıştır.

Yüksek Seçim Kurulu başkan ve üyelerinin, bu görevden yalnızca seçimlerde adaylıklarını koymaları durumunda 2839 sayılı “Milletvekili Seçimi Kanunu” 17. maddesi uyarınca çekilebileceği ifade edilmiştir. İl ve ilçe seçim kurullarında görev yapan hâkimlerin görev çevrelerinde ikinci derece de dâhil olmak üzere eş ve akrabalarından aday olanlar için görevden azledilmeleri, başkan ve üyeler için söz konusu olmazken kanunun aynı maddesinin son fıkrasında akraba ile ilgili işlemlerde başkan veya üyenin kurul toplantılarına girmemesi kararı alınmıştır. Ayrıca kurul bünyesinde “İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı” adı altında yardımcı hizmetleri yürütebilmek için bir birim daha teşekkül ettirilmiştir. Bu bağlamda daire başkanı ile şube müdürleri, Yüksek Seçim Kurulu Başkanı’nın teklifi ve kurul kararı ile atanırken diğer personelin doğrudan başkanının kararıyla tayin edilmesi ilkesi benimsenmiştir.

Yüksek Seçim Kurulu’nun görev ve yetkilerine bakıldığında; seçim kararının alınmasından bitimine kadar günümüz T.C. Anayasası’nın başta 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunu olmak üzere 7062

sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve sair seçim kanunlarına dayanarak seçimlerin idaresi, denetlenmesi faaliyetlerinin eşitlik ve şeffaflık ilkeleri doğrultusunda yürütülmesini sağlamak, seçim müddetince ve ardından konularıyla ilgili tüm sorunları, itirazları inceleyerek kesin karara ulaştırıp sonuçları güvenli, hızlı biçimde kamuoyuna aktarmak. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 79. maddesi ile 298 sayılı kanunun 13. maddesi, 7062 sayılı kanunun 6. maddesi, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun, 2972 sayılı Mahalli İdareler, Mahalli Muhtarlıklar ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanununun, 3376 sayılı Anayasal Değişikliklerin Halkoyuna Sunulması Hakkındaki Kanununun ve 6271 sayılı Cumhurbaşkanı Seçim Kanununun uygulanmasını sağlamaktır.

Yüksek Seçim Kurulu'nun görev ve yetkilerine ilişkin ilk değişimler, 23 Şubat 1954 tarihindeki Resmî Gazete'de yayınlanmış ve 6272 sayılı "Milletvekilleri Seçim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerin Eklenmesine Dair Kanun" ile 5545 sayılı kanunun 123. maddeleri uyarınca adı geçen başlıklar çerçevesinde değiştirilmiştir. Söz konusu değişimlerin en önemli sonucu olarak Yüksek Seçim Kurulu, TBMM'ye rapor sunmakla görevli olduğu hemen hemen tüm hususları bırakarak sadece milletvekili tutanaklarının kabul edilmesi ve bu tutanaklara yapılan itirazları karara bağlama noktasında yetkili bir merci haline gelmiştir. Aynı zamanda milletvekili seçilebilme yeterliliği ve konuya ilişkin itirazları incelemesi de görevleri arasında yer almıştır.

Yüksek Seçim Kurulu'nun görev ve yetkilerine dair düzenlemede uzun bir süre kayda değer bir değişim olmamışsa da 1982 Anayasası ile birlikte kısmî bir değişikliklere gidilmiştir. Adı geçen Anayasa'nın 79. maddesinde Yüksek Seçim Kurulu'nun temel özellikleri belirlendikten sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ait olan seçimleri yönetme, denetleme, karara bağlama tarzındaki seçim yükümlülükleri tam anlamıyla yargının görev alanına girmiştir. Seçimlerin Kurul'un denetimine girmiş olması, seçim müddetince yaşanması muhtemel uyuşmazlıkların ve şikâyetlerin siyasal ortam içerisinde değil; Kurul bünyesinde çözümlenmesinin yolunu açmıştır. Örneğin vekillerle ilgili tutanakların kabul ya da iptal edilmesi, bunlar hakkında itirazların reddi, Kurul'un verdiği kararın değiştirilmesi doğrultusunda başka bir merciye başvurulamayacağı tarzındaki görev ve yetkilerin tevdi edilmesiyle Kurul'un yapısı güçlenmiş hatta bunun için üye sayısı 11'e kadar yükseltilmiştir.

Milletvekillerinin tutanaklarının iptaliyle ilgili itirazların, olumlu ya da olumsuz karara bağlanması noktasında doğuracağı sonuçlar açısından milletvekillerine kendilerini kurul önünde dava vekilleri aracılığıyla savunabilme hakkı da verilmiştir. Bu sayede Yüksek Seçim Kurulu'nun yetkileri genişlemiş ve seçimlerde yargının gözetim ve denetimi sağlanmıştır. Yargısal ve tarafsız bir kurum olan Yüksek Seçim Kurulu'nun meslekî deneyim ile bilgi birikimi yüksek kimselerden oluşturulması, kararların tarafsız, nihâî ve kesin olması hatta siyasi bir onaya gereksinim bırakmaması seçim güvenliğinin sağlanması noktasında Kurul'u önemli bir kurum haline getirmiştir.

Anayasa'nın 79. maddesinde yer alan seçim müddetince ve seçimin ardından konuyla bağlantılı tüm yolsuzlukları, seçimin hemen ardından Kurul'a süresinde yapılan ve özellikle seçimin sonucuna müessir olacak ve geçerli seçimin ya da seçilenlerden bir veya birkaçının tutanağının iptalini gerektirecek mahiyette itiraz ile şikâyetleri oy kullanma gününden bir gün önce değerlendirme ve kesin karara bağlama vazifesi Yüksek Seçim Kurulu'na verilmiştir.

Bunun yanı sıra 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 51. maddesinde; vekil namzetlerinin önseçim ile tespitinde, seçim sırasındaki tutanaklarına ilişkin yapılacak itirazların Yüksek Seçim Kurulu'na yapılması ve neticesinde tutanakların iptaline karar verildiğinde seçilenlerin Yüksek Seçim Kurulu'nca tutanaklarının verilmesi gerektiği, yargısal bir görev olarak yine Yüksek Seçim Kurulu'na verilmiştir. Ayrıca 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen

Kütükleri Hakkında Kanun'un 14. maddesi ile düzenlenen yetkilere düzenleme getirildiği gibi Cumhurbaşkanı Kararnamesi ile "... İl seçim kurulu başkanı ve asıl üyeleri ile yedek üyeleri, iki yılda bir ocak ayının son haftasında, il merkezinde görev yapan, kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş hâkimler arasından, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca ad çekme suretiyle tespit edilir... Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise başkan ve asıl üyeler ile yedek üyeler en kıdemli hâkimden başlayarak belirlenir. Bu suretle kurulan il seçim kurulu iki yıl süre ile görev yapar..." biçiminde yeni bir uygulama da yürürlüğe girmiştir.

Yüksek Seçim Kurulu'nun esas görevi, yargı üzerine endekslidir. Kurul, yargının dışında idari görev de yerine getirmektedir. Buna göre kurulun yargı görevi, söz konusu yargı organlarının genel anlamda denetimi ile yönetimini seçim başlangıcından sonuna kadar bağlamak şeklinde belirlenmiştir. Bunun yanı sıra seçim için gerekli altyapı çalışmalarını yapılması, il ve ilçe seçim kurullarına zamanında ve ihtiyacı kadar form, evrak ve liste temin etmesi, seçim kurullarının teşekkülünü temin etmesi, Yüksek Seçim Kurulu'nun genelgesi doğrultusunda il ve ilçe seçim kurullarının bölgelerindeki görevlilerin eğitimlerini yaptırarak görevlerini yerine getirmelerinin sağlaması sair görevleri arasındadır. Siyasi partilerin seçime katılabilmeleri için kanun tarafından aranan şartları yerine getirip getirmediği tespit edilerek, seçimin başlangıç tarihinden itibaren on gün, seçimin yenilenmesi halinde ise yenileme kararının ilanından sonraki beş gün içinde yine seçime katılacak siyasi partileri ilan etmek görevleri arasındadır. Bununla birlikte her seçmenin, kütüklere ve bunlara uygun olarak sandık seçmen listelerine tam olarak aktarılmasını sağlamaktır.

Yüksek Seçim Kurulu, seçmen kartlarının dağıtımının yapılması, oy pusulalarının şekli, oy verme, oyların sayım ile dökümü, geçersiz oyların tespiti, sonuçların tutanağa geçirilmesi işlemlerini gerçekleştirmek. Yüksek Seçim Kurulu'na, seçmen kütüğünün tam olarak oluşturulup, işlerlik kazanıncaya kadar seçmen kütüklerinin düzenlenmesini; kütüğe yazılmasını, muhtarlık bölgesinin askı listelerinin düzenlenmesini, askıya çıkarılmasını, askı süresini, sandık seçmen listelerinin ayrılmasını, kesinleşmesini ve kütüğün güncelleştirilmesini esasa bağlayarak, listelere itiraz sürelerini ve yöntemlerini belirlenmek görevlerini uhdesinde tutar.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'a 31.7.1998 tarihli 4381 sayılı bir fıkra eklenerek seçmen sayısı 25.000'i geçen ilçelerde seçim evrakının dağıtım ve toplanması sandık kurul başkanları ile en az bir üye tarafından sağlanması karara bağlanmıştır. Bunun yanı sıra sandık kurullarından sonuçların alınması ve sonuçların birleştirilerek bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna teslim işini de yerine getirmek maksadıyla geçici ilçe seçim kurulları oluşturulabilmesi esası da kabul edilmiştir. Ayrıca bu kurulların çalışma usul ve esaslarını, kurulacağı ilçelerin sayısını ve görev süresini Yüksek Seçim Kurulu'nun kararlaştırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Günümüzde görüntülü propaganda adına devlet televizyonuna çekilecek görüntülerin ve içeriğinin denetlenmesi, görüntülenme hususunun tespiti yapılacak propaganda ve yayınlarının tarafsızlık ilkeleri doğrultusunda hazırlanmasının sağlanması, yayın sırasında arka fonun belirlenmesi, propaganda konuşmalarının tanzim ile denetiminin yapılması, partilerin yayın zamanlarının ve ekranlara çıkış sıralarının tespitinin bir kurul üyesi tarafından yapılması ve yayın içeriğinin arşivlenmesi, ülke genelinde yayın yapan özel radyo ve televizyonların tespit edilmesi, seçimlerin başından oy kullanma gününün sonuna kadar geçecek sürede söz konusu radyo ve televizyonların yayın ilkelerinin belirlenerek bunlarla bağlantılı hükümlerin Resmî Gazete'de yayımlanmasının sağlanması da kurulun görevleri arasında sayılmıştır.

Tutukevi ve Ceza İnfaz kurumlarında konulacak sandıklara ilişkin esasları belirlemek, seçimlerde kullanılacak resmî

belgelerin türünü belirleyerek ilan etmek, yurt dışı seçmenlerin oy kullanma işlemlerinde “gümrük kapılarında oy kullanma” veya “elektronik oylama” yöntemlerinin usul ve esaslarını seçim türüne ve seçmenin bulunduğu ülkenin durumuna göre Dışişleri Bakanlığı'nın işbirliğinde karar vermek ve bunlara ilişkin altyapı ile güvenlik önlemlerini belirlemek, Yurtdışı seçmen kütüğüne kayıtlı bulunan seçmenlerin oy verme gün ve seçim esaslarını karara bağlamak, Yüksek Seçim Kurulu'nun idari görev ve yetkileri olarak belirlenmiştir.

Umut Cafer KARADOĞAN

KAYNAKÇA

Osmanlı Arşiv Kaynakları

- BOA. Y.YEE.. 71.42.1-2 Fi 06.04.1327 (14 Nisan 1325/27 Nisan 1909).
- BOA. A.) DVN.MKL.14.12.2 Fi 10.10.1293 (17 Teşrin-i Evvel 1292 / 29 Ekim 1876);
- BOA. A.) DVN.MKL.15.21.1 Fi 15.21.1294 (7 Teşrin-i Evvel 1293 / 19 Ekim 1877);
- BOA. A.) DVN.MKL.20.30.1 Fi 10.10.1298 (24 Ağustos 1297 / 5 Eylül 1881).
- BOA. A.) DVN.MKL.14.12.2 Fi 10.10.1293 (17 Teşrin-i Evvel 1292 / 29 Ekim 1876).
- BOA. A.) DVN.MKL.14.12.3 Fi 10.10.1293 (17 Teşrin-i Evvel 1292 / 29 Ekim 1876);
- BOA. TFR.I..M...23.2260.2-13 Fi 30.12.1326 (10 Kanun-i Sani 1324 / 23 Ocak 1909);
- BOA. ŞD. 36.11.1,3,5 Fi 11.10.1330 (10 Eylül 1328/23 Eylül 1912).
- BOA. TFR.I..M...23.2260.2-13 Fi 30.12.1326 (10 Kanun-i Sani 1324 / 23 Ocak 1909).
- BOA. A.) DVN.MKL.71.57.1 Fi 29.12.1341 (12 Ağustos 1339/12 Ağustos 1923).

Cumhuriyet Arşiv Kaynakları

- BCA. 30.18.1-2 / 99.68.9 (Kararlar Daire Başkanlığı) (01.08.1942);
- BCA. 30.18.1-2 / 110-33-5 (Kararlar Daire Başkanlığı) (13.05.1946).

Resmi Yayınlar

- Resmi Gazete , “*Mebusan Seçimi Kanunu*” ve “*Teftiş Heyetleri*”, Sayı: 5285, 17 Kanun-i Evvel 1942, s.4152-4153.
- Resmi Gazete, “*Milletvekilleri Seçimi Kanunu*”, Sayı: 6326, 05/06/1946, s.10701-10703;
- Resmi Gazete, “*Milletvekilleri Seçimi Kanunu*”, “*Seçim İşleri*” , “*Yüksek Seçim Kurulu*” ve “*Kanunlar*” Sayı: 7438, 21/02/1950, s.17801-1814.
- Resmi Gazete, “*Seçimin Nitelikleri, Seçim Kurulu*” ve “*Milletvekilleri Seçim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerin Eklenmesine Dair Kanun*”, Sayı: 8641, 23/02/1954, s.8253-8254.
- Resmi Gazete, “*Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun Yürürlükten Kaldırılmış Yükümlülükleri*”, Sayı: 10792, 02/05/1961, s.2553.

Resmi Gazete, “Cumhuriyet’in Temel Kuruluşu” Sayı: 10816, 31/05/1961, s.1-3.

Resmi Gazete, “Seçimlerin Genel Yönetimi ve Denetimi”, Sayı: 17844, 20/10/1982, s.19-20.

Resmi Gazete, “Siyasi Partiler Kanunu”, Sayı: 18027, 22/04/1983, s.290.

Resmi Gazete, “Milletvekili Seçim Kanunu” Sayı: 18076, 13/06/1983, s.1-3.

Resmi Gazete, “Kurullarda Görevli Hakimlerin Durumu”, Sayı: 18076, (Milletvekili Seçim Kanunu) S.5822-1, 10/06/1983.

Resmi Gazete, “Cumhuriyet’in Temel Organları”, Sayı: 17863 (Mükerrer), 09/11/1983, s.24-25.

Resmi Gazete, “Yüksek Seçim Kurulu Kararı”, Sayı: 27044, Karar No: 260, 04/11/2008.

TBMM Tutanak Dergisi, C.24, 1950, S. Sayısı:161, s. 3,5, 31, 41.

TBMM Tutanak Dergisi, C.28, 1954, S. Sayısı: 143, s. 3.

1982 Anayasası

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat

Araştırma Eserleri

Kitap

Armağan, Servet, “Memleketimizde İlk Parlamento Seçimleri”. (Kanun-u Esasî'nin 100. Yılı Armağanı İçinde), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara, 1978.

Makaleler

Balcı, Meral, “Demokrat Parti’yi İktidara Taşıyan Seçim Sistemi” **Gaziantep University Journal Of Social Science**, C.17, S.2, 2018.

Baykal, Bekir Sıtkı, “Birinci Meşrutiyet’e Dair Belgeler”, **Bellekten**, C.24 S.96,1960.

Baykal, Tan-Baykal, Hülya, Özbey, Mustafa, “İlk Osmanlı Genel Seçim Uygulamalarına Hukuksal Açıdan Eleştirel Bir Yaklaşım”, **Social Sciences Research Journal**, Volume: 7, Issue: 2, 2018.

Duran, Lütfi, “TRT’de Seçim Propagandası Konuşmaları Üzerinde Öndenetim”, **İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi**, S. 1, Mart 1980.

Kılıç, Ayhan, “Yüksek Seçim Kurulu Kararlarına Karşı Bireysel Başvuru Yolu”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, S.3, 2013.

Toprak, Seydi Vakkas, “İlk Osmanlı Seçimleri ve Parlamentosu”, **Sosyoloji Dergisi**, C.3, S.26, 2013.

Ülman, Haluk, “Seçim Sistemimiz ve Başlıca Siyasal Partilerimiz”, **SBF Dergisi**, C.12, S.2, 1957.

İnternet Yayınları

<https://www.ysk.gov.tr/tr/tarihce/1510> (Erişim Tarihi: 01.01.2023).

23/02/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/yukse-secim-kurulu/?pdf=6093> adresinden eriřilmiřtir